

Мукачівський державний університет
Кафедра теорії та методики початкової освіти

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ВИВЧЕННЯ
ДИСЦИПЛІНИ**

**«МЕТОДИКА НАВЧАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ І
ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНОЇ ОСВІТНЬОЇ
ГАЛУЗІ»
(Часина 2)**

**для здобувачів першого
(бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальності 013 «Початкова освіта»**

Мукачево 2023

УДК 378.091.3:316:613/614(042.3) (072)

М54

*Розглянуто та рекомендовано до друку науково-методичною
радою Мукачівського державного університету
протокол №..... від .....2023 р.*

*Розглянуто та схвалено на засіданні кафедри теорії та методики
початкової освіти протокол № 10 від 30.01.2023 р.*

Укладач: Фенчак Л.М. – кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри теорії та методики початкової освіти МДУ

Рецензент: Гавришко С.Г. кандидат наук з фізичного виховання
та спорту, доцент кафедри географії та суспільних дисциплін

Методика навчання соціальної і здоров'язбережувальної
освітньої галузі: методичні рекомендації до вивчення дисципліни
(Частина 2) для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої
освіти денної форми навчання, спеціальності 013 «Початкова
освіта» /укладач Л.М.Фенчак – Мукачево: МДУ, 2023 – 24 с. (1.2
друкованих аркушів)

Навчально-методичне видання побудоване відповідно до
навчального плану підготовки майбутніх учителів початкової
школи в ЗВО. Подані методичні рекомендації вивчення дисципліни
«Методика навчання соціальної і здоров'язберігаючої освітньої
галузі» до тем «Особливості методики навчання соціальної і
здоров'язбережувальної освітньої галузі у розрізі інтегрованого
курсу «Я досліджую світ», «Методика формування соціальної і
здоров'язбережувальної компетентності молодших школярів через
впровадження здоров'язберігаючих технологій навчання»,
«Реалізація дидактичних засад використання інтерактивних
технологій для навчання соціальної і здоров'язбережувальної
компетентності здобувачів початкової освіти». Методичні
рекомендації адресовані здобувачам першого (бакалаврського)
рівня вищої освіти, спеціальності 013 «Початкова освіта».

© МДУ, 2023

З М І С Т

ПЕРЕДМОВА

1. Навчально-тематичний план дисципліни «Методика навчання соціальної і здоров'язберігаючої освітньої галузі»

2. Тематика лекційних занять та методичні рекомендації до їх вивчення.

Змістовий модуль 2. Здоров'язберігаючі аспекти освітнього процесу в умовах Нової української школи

2.1. Особливості методики навчання соціальної і здоров'язбережувальної освітньої галузі у розрізі інтегрованого курсу «Я досліджую світ

2.2. Методика формування соціальної і здоров'язбережувальної компетентності молодших школярів через впровадження здоров'язберігаючих технологій навчання

2.3. Реалізація дидактичних засад інтерактивних технологій навчання для формування соціальної і здоров'язбережувальної компетентності у здобувачів початкової освіти

3. Завдання для самостійної роботи до тем другого

ЗМ «Здоров'язберігаючі аспекти освітнього процесу навчання в НУШ»

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

ПЕРЕДМОВА

У Національній доктрині зазначено що, найважливішим завданням сучасної освіти є формування мотивації до збереження та зміцнення здоров'я особистості. Школа повинна сприяти формуванню у здобувачів освіти життєвих навичок здорової та безпечної поведінки, спілкуватись з людьми, передбачати наслідки своєї поведінки та вміти приймати своєчасні рішення, а також формувати цінності і переконання, які сприяють свідомому вибору здоров'язберігаючої поведінки протягом життя.

Навчальний курс «Методика навчання соціальної і здоров'язбережувальної освітньої галузі» укладено для здобувачів вищої освіти спеціальності 013 «Початкова освіта», першого бакалаврського рівня відповідно до сучасних вимог і змісту професійної підготовки майбутніх фахівців початкової освіти. Він забезпечує теоретичну і практичну підготовку майбутніх вчителів початкової школи.

Метою вивчення навчальної дисципліни є забезпечення підготовки майбутнього вчителя початкових класів до здійснення професійної діяльності в галузі навчання молодших школярів соціальної і здоров'язберігаючої освітньої галузі у відповідності з технологіями навчання в Новій українській школі та вимог Державного стандарту початкової освіти.

Основними завдання курсу є: розкрити сутність соціальної та здоров'язберігаючої змістової лінії Державного стандарту початкової загальної освіти; ознайомитися із змістом підручників з «Я досліджую світ» у початковій школі (соціальна та здоров'язберігаюча змістова лінія); ознайомити з системою методів навчання соціальної та здоров'язбережувальної компетентності молодших школярів; підготувати майбутніх учителів до педагогічної діяльності в умовах Нової української школи.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти набувають компетентностей:

Загальних: здатність до спілкування державною та рідною мовами (усно і письмово); здатність осмислювати основні концептуальні засади закладені в змісті та структурі Державного стандарту та у чинних програмах з «Я досліджую світ» для молодших школярів в умовах Нової української школи.

Фахових: здатність дотримуватися вимог нормативно-правових документів, що регламентують організацію освітнього процесу в початковій школі; здатність до використання системи теоретичних знань з соціальної та здоров'язберігаючої освітніх галузей, визначених Державним стандартом початкової освіти, та методик їх навчання; здатність до здійснення профілактичних заходів щодо збереження життя та здоров'я учнів початкової школи, здатність до створення безпечних та психологічно комфортних умов освітнього процесу.

Навчальний курс «Методика навчання соціальної і здоров'язбережувальної освітньої галузі» структурно складається з двох змістових модулів: «Концептуальні засади методики навчання соціальної і здоров'язбережувальної освітньої галузі у початковій школі», «Здоров'язберігаючі аспекти освітнього процесу навчання в НУШ». Дане навчально-методичне видання містить опорні конспекти та завдання до самостійної роботи до тем другого змістового модулю (частина друга). Розкриття змісту тем першого змістового модулю було здійснено у першій частині методичних рекомендацій щодо вивчення даної навчальної дисципліни.

У даній розробці пропонуються методичні рекомендації щодо вивчення другого змістового модулю навчальної дисципліни «Здоров'язберігаючі аспекти освітнього процесу в умовах Нової української школи», який структуровано за відповідними темами: «Особливості методики навчання соціальної і здоров'язбережувальної освітньої галузі у розрізі інтегрованого курсу «Я досліджую світ», «Методика формування соціальної і здоров'язбережувальної компетентності молодших школярів через впровадження здоров'язберігаючих технологій навчання», «Реалізація дидактичних засад використання інтерактивних

технологій для навчання соціальної і здоров'язбережувальної компетентності здобувачів початкової освіти».

Здобувачі вищої освіти у результаті вивчення даного предмету також повинні володіти відповідними компетентностями:

ЗК-2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК-5. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК-6. Здатність до пошуку та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК-7. Здатність діяти соціально відповідально і свідомо.

СК-2. Здатність орієнтуватися в інформаційному просторі, використовувати відкриті ресурси, інформаційно-комунікаційні та цифрові технології, оперувати ними в професійній діяльності.

СК-6. Здатність до організації освітнього процесу в початковій школі з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей молодших школярів, розвитку в них критичного мислення та формування ціннісних орієнтацій.

СК-8. Здатність до збору, інтерпретації та застосування даних у сфері початкової освіти із використанням методів наукової діяльності до формування суджень, що враховують соціальні, наукові та етичні аспекти

СК-11. Здатність до здійснення профілактичних заходів щодо збереження життя та здоров'я учнів початкової школи, до надання їм домедичної допомоги, до протидії та попередження булінгу, різних проявів насильства.

СК-17. Здатність до створення безпечних та психологічно комфортних умов освітнього процесу.

ПР-06 Інтегрувати та використовувати академічні предметні знання як основу змісту освітніх галузей Державного стандарту початкової освіти (мовно-літературної, математичної, природничої, технологічної, інформатичної, соціальної і

здоров'язбережувальної, громадянської та історичної, мистецької, фізкультурної) та трансформувати їх у різні форми.

ПР-08 Організувати конструктивну та партнерську взаємодію з учасниками освітнього процесу початкової школи, використовувати практики самозбереження психічного здоров'я, усвідомленого емоційного реагування.

ПР-12 Застосовувати методи та прийоми навчання, інновації, міжпредметні зв'язки та інтегрувати зміст різних освітніх галузей в стандартних і нестандартних ситуаціях професійної діяльності в початковій школі, оцінювати результативність їх застосування.

ПР-15 Здійснювати профілактичні заходи щодо збереження життя та фізичного й психічного здоров'я здобувачів початкової освіти, надавати їм домедичну допомогу (за потреби), планувати та реалізовувати заходи щодо попередження і протидії булінгу та різних проявів насильства чи будь-якої з форм дискримінації серед учнів початкової школи й інших учасників освітнього процесу.

Залучення здобувачів освіти до проблеми збереження свого здоров'я – це, перш за все, процес соціалізації особистості, створення високого рівня відповідальності, що закладається в дитинстві на все життя. Здоров'язбережувальна педагогіка з одного боку формує у здобувачів освіти спеціальні знання, уміння, навички збереження і зміцнення свого здоров'я, створює індивідуальний здоровий спосіб життя, а з іншого – передбачає в педагогічних технологіях можливість здійснення самостійних спроб удосконалення себе, своїх емоцій, сприяє роботі над розвитком своїх комунікативних здібностей, виховує гуманне ставлення до світу, до оточення, до самого себе.

Навчально-тематичний план дисципліни

Змістовий модуль 1. Концептуальні засади методики навчання соціальної і здоров'язбережувальної освітньої галузі у початковій школі

Тема 1. Характеристика соціальної і здоров'язбережувальної освітньої галузі Державного стандарту початкової освіти

Сутність соціальної і здоров'язбережувальної компетентності. Складові соціальної і здоров'язбережувальної компетентності здобувачів початкової освіти. Аналіз змісту соціальної і здоров'язбережувальної освітньої галузі Державного стандарту початкової освіти.

Тема 2. Сучасні підходи до формування безпечного соціального та здоров'язберігаючого освітнього середовища у початковій школі

Поняття про зміст здоров'язберігаючої освіти у початковій школі та основні напрямки її розвитку. Організація оздоровчої роботи у групі продовженого дня. Управління здоров'язберігаючим процесом у початковій школі. Основні положення «Концепції формування позитивної мотивації на здоровий спосіб життя учнів та молоді».

Тема 3. Освіта на основі набуття життєвих навичок - ефективна технологія навчання соціальної і здоров'язбережувальної компетентності.

Холістична концепція здоров'я. Основні характеристики ООЖН-технології. Особливості ООЖН. Характеристика навичок, що сприяють соціальному благополуччю (міжперсональні навички). Характеристика навичок, що сприяють психологічному благополуччю (внутрішньоперсональні навички). Характеристика когнітивних (інтелектуальних) навичок. Характеристика емоційно-вольових навичок.

Тема 4. Форми організації процесу навчання в початковій школі, які забезпечують формуванню навичок здорового способу життя в учнів початкової школи.

Компоненти, критерії, форми та методи формування навиків ЗСЖ у молодших школярів. Форми та види позаурочної і позакласної роботи здоров'яформуючого спрямування: індивідуальні, групові, масові.

Тема 5. Особливості формування основ здорового способу життя у молодших школярів.

Базові поняття формування основ здорового способу життя у молодших школярів: здоровий спосіб життя, безпечна поведінка, здоров'язбережувальна компетентність. Базові принципи та способи формування здорового способу життя дітей і молоді. Психовалеологічні аспекти корекційної та рекреаційної роботи в сучасній школі. Міжнародний досвід навчання основам здорового способу життя.

Змістовий модуль 2. Здоров'язберігаючі аспекти освітнього процесу в умовах Нової української школи

Тема 6. Особливості методики навчання соціальної і здоров'язбережувальної освітньої галузі у розрізі інтегрованого курсу «Я досліджую світ».

Характеристика інтегрованого курсу «Я досліджую світ». Методи формування у молодших школярів установки на здоровий і безпечний спосіб життя навчання соціальної і здоров'язбережувальної освітньої галузі у розрізі інтегрованого курсу «Я досліджую світ». Формування правил безпечної поведінки у соціальному середовищі у здобувачів початкової освіти.

Тема 7. Методика формування соціальної і здоров'язбережувальної компетентності молодших школярів через впровадження здоров'язберігаючих технологій навчання

Формування культури здоров'я учнів через впровадження здоров'язберігаючих технологій навчання. Класифікація здоров'язберігаючих технологій навчання та методика їх застосування. Групи оздоровчих технік та методика їх

використання у освітньому середовищі початкової освіти (кольоротерапії, ароматерапії, арт-терапії, пісочної терапії, музикотерапії, звукотерапії та сміхотерапії). Основні вимоги до організації та проведення уроків з використанням здоров'язберігаючих технологій.

Тема 8. Реалізація дидактичних засад інтерактивних технологій навчання для формування соціальної і здоров'язбережувальної компетентності у здобувачів початкової освіти .

Психолого-педагогічні умови організації інтерактивного навчання. Зміст і методика проведення тренінгових вправ для формування соціальної компетентності молодших школярів. Методичні основи використання казкотерапії для формування соціальних навиків у здобувачів початкової освіти. Методичні основи використання проектної технології для формування здоров'язберігаючої компетентності молодших школярів. Методика використання інтерактивної технології «Лепбук» на здоров'язберігаючу тематику.

ТЕМАТИКА ЛЕКЦІЙНИХ ЗАНЯТЬ ТА МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ЇХ ВИВЧЕННЯ

Змістовий модуль 2. Здоров'язберігаючі аспекти освітнього процесу в умовах Нової української школи

Тема: «Особливості методики навчання соціальної і здоров'язбережувальної освітньої галузі у розрізі інтегрованого курсу «Я досліджую світ»

План

1. Характеристика інтегрованого курсу «Я досліджую світ».
2. Методи формування у молодших школярів установки на здоровий і безпечний спосіб життя навчання соціальної і здоров'язбережувальної освітньої галузі у розрізі інтегрованого курсу «Я досліджую світ».
3. Формування правил безпечної поведінки у соціальному середовищі у здобувачів початкової освіти.

Література: 6, 11, 13, 19, 25

Методичні рекомендації. У даній темі коротко розглядається зміст інтегрованого курсу «Я досліджую світ» та його роль у навчанні соціальної і здоров'язбережувальної освітньої галузі у початковій школі. Наголошено, що практичну зорієнтованість інтегрованого курсу «Я досліджую світ» забезпечує виконання завдань предметно-перетворювальної діяльності, що передбачає планування дій у процесі виготовлення виробу, формування навичок спільної діяльності, розвитку творчих здібностей. Основне спрямування предметно-перетворювальної діяльності в 1-х класах передбачає розширення сенсорного досвіду дітей, розвиток моторики рук, координації рухів, формування пізнавальних процесів (сприймання, уваги, пам'яті, мислення та ін.) В основу вивчення покладено проблемно-пошуковий метод, а також синергетичний підхід до освітнього процесу, коли виконання завдань із різних галузей, їх взаємопроникнення та переплетення підсилюють ефекти навчання.

Важливо ознайомитись з різними точками зору науковців щодо дослідження поняття «цінності здоров'я та здорового способу життя» в учнів початкової школи та враховувати фактори, що істотно впливають на стан здоров'я дітей і занотувати основоположні принципи роботи школи щодо надання необхідної інформації здобувачам освіти про здоров'я, здоровий спосіб життя та механізми підтримання здоров'я. Необхідно також звернути увагу, що складові здорового способу життя стосуються всіх сфер здоров'я - фізичної, психічної, соціальної і духовної.

Під час ознайомлення із змістом методів формування у молодших школярів установки на здоровий і безпечний спосіб життя, необхідно також зрозуміти, що установка - готовність людини до певної дії або до певного сприйняття навколишньої дійсності, яка формується на основі мотивації з безпосередньою корекцією системи цінностей.

Рекомендовано ознайомитись з педагогічними умовами формування установки на здоровий спосіб життя в учнів в умовах школи та педагогічними методами формування соціальної і здоров'язбережувальної компетентності у здобувачів початкової освіти. Рекомендуємо ознайомитись з правилами безпечної поведінки у соціальному середовищі здобувачами початкової освіти.

Задля оволодіння теоретичними засадами застосування методів формування у молодших школярів установки на здоровий і безпечний спосіб життя та навчання соціальної і здоров'язбережувальної освітньої галузі у розрізі інтегрованого курсу «Я досліджую світ» доцільно опрацювати такі науково-методичні матеріали:

1. Звичайні форми роботи – новий підхід: розвиваємо ключові компетентності: метод. посіб. / К.А. Дмитренко, М.В. Коновалова, О.П. Семиволос, С.В. Бекетова. – Х.: ВГ «Основа», 2018.
2. Леусенко Н. І. Формування здоров'язбережувальних компетентностей молодших школярів / Н. І. Леусенко // Початкове навчання та виховання. – 2016. - № 7-8. – С. 18-22.
3. Омельченко Л. П. Здоров'ятворча педагогіка: посібник / Л. П. Омельченко, О. В. Омельченко. – Х.: Видав.«Основа», 2008.

4. Фенчак Л. Формування здоров'язбережувальної компетентності молодших школярів в умовах реформування системи початкової освіти / Л. Фенчак // Компетентнісні індикатори стратегії «Європа 2020»: здобутки і перспективи педагогічної освіти: колективна монографія. – Мукачево: РВЦ МДУ, 2020. – С.280-298.

Питання для самоконтролю:

1. Зміст яких освітніх галузей Державного стандарту початкової освіти вивчає інтегрований курс «Я досліджую світ»?
2. Який зв'язок понять «здоров'я» та «здоровий спосіб життя»?
3. Які педагогічні умови формування установки на здоровий і безпечний спосіб життя в молодших школярів ви знаєте?
4. Що таке здоров'язбережувальна компетентність соціальна компетентність та які методи їх формування у здобувачів початкової освіти?
5. Яка роль дорослих в процесі формування ціннісного ставлення до здоров'я у дітей молодшого шкільного віку?

Тема. Методика формування соціальної і здоров'язбережувальної компетентності молодших школярів через впровадження здоров'язберігаючих технологій навчання

План

- 1.Класифікація здоров'язберігаючих технологій навчання та методика їх застосування.
- 2.Групи оздоровчих технік та методика їх використання у освітньому середовищі початкової освіти (кольоротерапії, аромотерапії, арт-терапії, пісочної терапії музикотерапії, звукотерапії та сміхотерапії).
3. Основні вимоги до організації та проведення уроків з використанням здоров'язберігаючих технологій.

Література: 8, 9, 11, 12, 21

Методичні рекомендації. Тема розкриває сутність і зміст здоров'язберігаючих технологій навчання та систематизовано їх класифікацію. Для формування у школярів установки цінувати

власне життя та здоров'я як найбільший дар треба саме з 1-го класу використовувати різні здоров'язберігаючі технології на уроках та перервах. Рекомендуємо взяти до уваги, що поняття «здоров'язберігаючі технології» об'єднує у собі всі напрямки діяльності закладу загальної середньої освіти щодо формування, збереження та зміцнення здоров'я. Особливо необхідно звернути увагу на методику застосування таких груп оздоровчих технік у освітньому середовищі початкової освіти (кольоротерапії, ароматерапії, арт-терапії, пісочної терапії музикотерапії, звукотерапії та сміхотерапії).

Рекомендуємо ознайомитись з основними вимоги до організації та проведення уроків з використанням здоров'язберігаючих технологій, до яких відносять:

1. Забезпечення відповідності навчальної аудиторії санітарно-гігієнічним нормам (дотримання чистоти, оптимального природного і штучного освітлення, мікроклімату)

2. Створення на уроках доброзичливої, комфортної психологічної атмосфери, взаєморозуміння між учнями та вчителем, що допомагає налагодити гармонійні стосунки з оточуючими і самим з собою. Така атмосфера сприяє розвитку позитивної мотиваційної діяльності. З цією метою на уроках практикують словесні заохочення для всього класу (Молодці, Ви мене радуєте), та індивідуальні (Я вірю що ти впорася із завданням, У тебе все вийде).

3. Забезпечення навчальних програм шкільних курсів здоров'яформуючим змістом (міжпредметні зв'язки). Важливо виховувати культуру здоров'я учнів на кожному уроці.

4. Забезпечення умов рухової активності учнів. (ігри, фізкультхвилинки психологічні прийоми що дають змогу змінити розумову діяльність на фізичну)

5. Робота з літературою про зміцнення здоров'я, розвиток інформаційних вмінь здобувачів початкової освіти.

6. Використання на уроках гумору для зменшення психологічного напруження водночас допомагає знизити стомлюваність і запобігає стресам.

7. Застосування на уроках живопису, музики, художнього слова та інших видів мистецтва сприяє гармонізації психічної діяльності.

8. Толерантне спілкування на уроці забезпечує шанобливе ставлення до будь-якої думки школяра, здійснюється спільний пошук правильних відповідей на обговорювання питання.

9. Гуманістична спрямованість контрольно-оцінної діяльності вчителя початкових класів.

10. Особистий внесок учителя в збереження свого здоров'я, дотримання ним здорового способу життя, що є прикладом для наслідування учнями.

Для з'ясування особливостей методики формування соціальної і здоров'язбережувальної компетентності у здобувачів початкової освіти за допомогою здоров'язберігаючих технологій навчання доцільно розпочати з ознайомлення з такими науковими дослідженнями:

- Грицай Ю. О. Використання здоров'язберігаючих технологій в навчальній діяльності школярів: навчальний посібник / Ю. О. Грицай. – Миколаїв: МДУ ім. В. О. Сухомлинського, 2012. – 181 с.
- Казачінер О. С. Здоров'язберігаючі технології на уроках у початковій школі / О. С. Казачінер. – Х.: Видавнича група «Основа», 2011. – 112 с.
- Капінус Н. Впровадження здоров'язбереж технологій у початковій школі / Н. Капінус // Початкова школа. - 2012. - №8. – С. 19-20.

Питання для самоконтролю:

1. Які ви знаєте види ЗЗТ?
2. Які складові здоров'яформуючого світогляду вчителя почакови х класів?
3. Обгрунтуйте взаємозв'язок між рівнем культури здоров'я школяра та здоров'язберігаючими технологіями.
4. Як змінюється біологічна активність організму протягом доби, тижня, місяця, року? Як ці зміни пов'язані з динамікою працездатності учня?
5. Назвіть засоби зняття втоми.

Тема. Реалізація дидактичних засад інтерактивних технологій навчання для формування соціальної і здоров'язбережувальної компетентності у здобувачів початкової освіти .

План

1. Психолого-педагогічні умови організації інтерактивного навчання.

2. Зміст і методика проведення тренінгових вправ для формування соціальної компетентності молодших школярів.

3. Методичні основи використання казкотерапії для формування соціальних навиків у здобувачів початкової освіти.

4. Методичні основи використання проектної технології для формування здоров'язберігаючої компетентності молодших школярів.

5. Методика використання інтерактивної технології «Лепбук» на здоров'язберігаючу тематику.

Література: 6.9, 13, 22

Методичні рекомендації. Тема розкриває сутність і зміст інтерактивних технологій навчання для формування соціальної і здоров'язбережувальної компетентності у здобувачів початкової освіти. Рекомендуємо взяти до уваги, що під час інтерактивного навчання учень стає не об'єктом, а суб'єктом навчання, він відчуває себе активним учасником подій і власної освіти та розвитку. Це забезпечує внутрішню мотивацію навчання, що сприяє його ефективності. Завдяки ефекту новизни та оригінальності інтерактивних методів зростає цікавість школярів до процесу навчання, вони навчаються ефективній роботі в колективі. Суть інтерактивного навчання полягає у тім, що освітній процес відбувається тільки шляхом постійної, активної взаємодії всіх присутніх на уроці. Це співнавчання, взаємонавчання де і школяр, і вчитель рівноправні, рівнозначні суб'єкти навчання, розуміють, що вони роблять, рефлексують з

приводу того, що вони знають, вміють і здійснюють. Учитель в інтерактивному навчанні виступає як організатор процесу навчання, консультант, фасилітатор, який ніколи не «змикає» навчальний процес на собі. Головним у процесі навчання є зв'язки між здобувачами освіти, їх взаємодія і співпраця. Результати навчання досягаються взаємними зусиллями учасників освітнього процесу, які беруть на себе взаємну відповідальність за результати навчання.

Доцільним є вивчення психолого-педагогічних умов щодо ефективної організації інтерактивного навчання для формування соціальної і здоров'язбережувальної компетентності у здобувачів початкової. Зверніть увагу, що відкрита позиція педагога, ґрунтовне представлення програми майбутньої спільної діяльності сприяють, на наш погляд, зняттю напруги в аудиторії, дозволяють учням побачити перспектив власної діяльності, позбутися почуття невпевненості і страху перед майбутнім. Для реалізації такої позиції вчителю початкових класів бажано:

— на початку уроку *познайомити учнів з його цілями* (тими результатами, яких він очікує від учнів наприкінці). Учні мають чітко зрозуміти, що від них вимагається. Це дозволить педагогу повернутись до результатів діяльності наприкінці уроку й проаналізувати разом з учнями рівень їх досягнення;

— *познайомити із завданнями використання кожної технології*. Це необхідно для того, щоб в учнів не виникало почуття маніпуляції ними. Вчитель, наприклад, має пояснити, що таким способом він не діагностує учнів, а допомагає їм краще організувати свою діяльність. У такому випадку учні ставляться до навчальної діяльності більш свідомо;

— *розповісти учням, чому для вивчення цієї теми були обрані такі методи чи технологія*. Важливо, щоб учні розуміли, що ця технологія слугує не для розваги, а допомагає їм краще розібратись в матеріалі, що вивчається, звернути увагу на деякі важливі аспекти, сприятиме набуттю ним потрібного досвіду;

— *акцентувати увагу учнів на особливостях тієї чи іншої технології* та тих ефектах, яких вони можуть досягти при

правильній роботі. Деякі інтерактивні технології мають особливості при застосуванні. Наприклад, інколи дуже важливим є початковий етап індивідуальної роботи, тому в цей час не можна розмовляти і ділитись своїми думками з однокласниками. Або вчитель пропонує класу виконати завдання мовчки, знаходячи відповідні способи взаємодії між собою. Це не тільки забезпечує тишу на уроці, але й надає учням досвід, який потім аналізується. Тому вчителю варто спеціально зауважити на цих особливостях до початку роботи, щоб потім розпочати обговорення, дискусію, бесіду навколо отриманих результатів, враховуючи отриманий досвід і знання;

–розкрити алгоритм проведення технології і розповісти про послідовність дій (надати пам'ятку діяльності). Не варто думати, що у такому випадку учням не буде цікаво. Їм необхідно бачити перспективу власної діяльності, знати її етапи і готуватись до них; відповісти на запитання учнів. Часто технологія передбачає різноманітну діяльність учнів, котра регламентується певними правилами, які учням важко утримати у своїй увазі. Бажано після знайомства з алгоритмом відповіді на всі їхні питання. Це дозволяє уникнути непорозумінь безпосередньо в момент роботи в технології.

Зокрема, зважаємо на те, що інтерактивні методи сприяють розвитку здібностей кожної особистості, дають можливість кожній дитині продемонструвати свої навчальні досягнення в конкретних ситуаціях, порівнювати свій рівень розвитку з іншими учасниками освітнього процесу. Найбільш цінними, з точки зору компетентнісного підходу, є індивідуальна навчальна діяльність, робота в парах, групах. Здійснивши аналіз методичної літератури з даного питання, можна рекомендувати методичний посібник К.А. Дмитренка «Звичайні форми роботи – новий підхід: розвиваємо ключові компетентності». У ньому охарактеризовано інтерактивні методи та візуальні засоби навчання, розглянуто їхню роль у розвитку ключових та предметних компетентностей учнів на прикладі викладання окремих предметів шкільного курсу.

Доцільно ознайомитись із змістом і методика проведення тренінгових занять та використання казкотерапії для формування соціальної компетентності молодших школярів.

Рекомендовано ознайомитись з методикою використання проектної технології для формування здоров'язберігаючої компетентності молодших школярів та використання інтерактивної технології «Лепбук» на здоров'язберігаючу тематику.

Використання інтерактивної технології «Лепбук» на здоровязберігаючу тематику у освітньому процесі особливо актуальне в умовах впровадження Нової української школи.

Для того щоб зробити Lapbook власноруч, рекомендуємо ознайомитись з готовими шаблонами лепбуків про здоров'я за посиланням:

<https://www.pinterest.com/pin/101964379036267867/?lp=true>

Однак, варто пам'ятати, що вибір форм і методів навчання, за допомогою яких педагог може формувати соціальну та здоровязберігаючу компетентність молодших школярів, включає все розмаїття можливостей його професійної діяльності – навчальну й позакласну роботу. Важливим тут є включення елементів формування здорового способу життя у зміст і технології освітнього процесу початкової школи у цілому.

Питання для самоконтролю:

1. Які поняття вважаєте основними, домінуючими в системі навчання про здоровий спосіб життя? Відповідь обґрунтуйте.
2. Які форми позакласної роботи із формування та збереження здоров'я Ви вважаєте найбільш ефективними в початковій школі? Відповідь обґрунтуйте.

**ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ
ДО ТЕМ ДРУГОГО ЗМІСТОВОГО МОДУЛЮ
«ЗДОРОВ'ЯЗБЕРІГАЮЧІ АСПЕКТИ ОСВІТНЬОГО
ПРОЦЕСУ НАВЧАННЯ В НУШ»**

Тема: «Особливості методики навчання соціальної і здоров'язбережувальної освітньої галузі у розрізі інтегрованого курсу «Я досліджую світ».

1. Проаналізуйте чинні підручники з курсу «Я досліджую світ» для початкової школи та складіть резюме за такою схемою: автор, політурка, оформлення, зміст (реалізація завдань ДС), умовні позначки, реалізація основних принципів, творчі завдання, дослідницькі завдання, можливі недоліки.
2. Ознайомившись зі змістом підручників, виконайте одне із завдань (складання системи запитань до текстів підручника, складання завдань та запитань для роботи за малюнками, складання інструкцій до дослідної роботи, творчої роботи, складання контрольних завдань до тематичного оцінювання)
3. Змоделюйте 4 (для кожного класу) конспекти уроків з інтегрованого курсу «Я досліджую світ» з складовою соціальної і здоров'язбережувальної освітньої галузі (тему та автора підручників обираєте самостійно)
4. Розробити пам'ятку для учнів 1, 2, 3 та 4 класів »Що таке здоров'я?», враховуючи їх психологічні та вікові особливості.

Тема: «Методика формування соціальної і здоров'язбережувальної компетентності молодших школярів через впровадження здоров'язберігаючих технологій навчання»

1. Обґрунтуйте залежність і єдність стану природнього середовища та здоров'я людини.
2. Розробити рекомендації батькам про збереження здоров'я молодших школярів.

3. Розробити план заходів щодо проведення в початковій школі тижня «За здоровий спосіб життя»

4. Підготувати портфоліо-презентацію «Я вчитель початкової школи даю приклад щодо збереження здоров'я свого та оточуючих», використовуючи Power Point.

Тема: «Реалізація дидактичних засад інтерактивних технологій навчання для формування соціальної і здоров'язбережувальної компетентності у здобувачів початкової освіти».

1. Змодельуйте конспекти уроків з інтегрованого курсу «Я досліджую світ» з використанням інтерактивних технологій навчання для формування соціальної і здоров'язбережувальної компетентності у здобувачів початкової освіти».

2. Опрацювавши підручник Н.О. Додусенко «Проектна діяльність в початковій школі» розробіть інформаційно-дослідницький проект на здоров'язберігаючу тематику (клас і тему оберіть самостійно).

3. Ознайомитись із готовими шаблонами кишеньок для інтерактивної технології «Лепбук» та розробити на здоров'язберігаючу тематику (клас і тему оберіть самостійно). (<https://drive.google.com/file/d/0BzJqd4ZKCnroVUV0Qkd0T3VQZWc/view>. <https://vseosvita.ua/library/lepbuk-zdorovim-buti-modno-385316.html>)

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бережна Т. Здоров'язбереження – чііх рук справа? // Національна мережа шкіл сприяння здоров'ю як інноваційний освітній процес / Т. Бережна // Управління освітою (Шкільний світ). – 2011. - №7. – С. 14-17.
2. Бережна Т. План здоров'язбережувальної діяльності загальноосвітнього навчального закладу / Т. Бережна, А. Шепель // Заступник директора школи. – 2012. - №6. – С. 46-53.
3. Власенко Л. В. Організація здоров'язбережувального навчального процесу на уроках і в позаурочний час у початковій школі / Л. В. Власенко // Основи здоров'я (Основа). – 2012. - №4. – С. 21-24.
4. Використання інтерактивних технологій навчання з основ здоров'я у початковій школі: методичні рекомендації до вивчення дисципліни «Методика навчання основам здоров'я» для студентів денної та заочної форм навчання спеціальності 013 «Початкова освіта» ОС «Бакалавр»/ укладач Л.М. Фенчак. – Мукачєво: МДУ, 2019. – 36 с.
5. Грицай Ю. О. Використання здоров'язберігаючих технологій в навчальній діяльності школярів: навчальний посібник / Ю. О. Грицай. – Миколаїв: МДУ ім. В. О. Сухомлинського, 2012. – 181 с.
6. Звичайні форми роботи – новий підхід: розвиваємо ключові компетентності: метод. посіб. / К.А. Дмитренко, М.В. Коновалова, О.П. Семиволос, С.В. Бекетова. – Х.: ВГ «Основа», 2018. – 119 с.
7. Казачінер О. С. Здоров'язберігаючі технології на уроках у початковій школі / О. С. Казачінер. – Х.: Видавнича група «Основа», 2011. – 112 с.
8. Капінус Н. Впровадження здоров'язбереж технологій у початковій школі / Н. Капінус // Початкова школа.- 2012. - №8. – С. 19-20.
9. Колісник С. П. Здоров'я той має, хто про нього дбає : виховний захід / С. П. Колісник // Початкове навчання та виховання. – 2016. - № 7-8. – С. 27- 29.
10. Крамаренко С.Г. Використання тренінгових методів в роботі з молодшими школярами. Психотренінги для дітей. – Дніпропетровськ, 2006.- 56с.
11. Леусенко Н. І. Формування здоров'язбережувальних компетентностей молодших школярів / Н. І. Леусенко // Початкове навчання та виховання. – 2016. - № 7-8. – С. 18-22.
12. Методика навчання основам здоров'я у початковій школі: методичні рекомендації до проведення семінарських занять, організації самостійної та індивідуальної роботи студентів /Укладач Фенчак Л.М.- Мукачєво: МДУ, 2016.-52
13. Нова українська школа: порадник для вчителя / за заг. ред. Бібік Н. М. К.: ТОВ «Видавничий дім «Пляєди», 2017. 206 с. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://nus.org.ua/wp-content/uploads/2017/11/NUSH-poradnyk-dlya-vchytelya.pdf>

14. Острик Г. Школа сприяння здоров'ю / Г. Острик, В. Могилей // Сучасна школа України. – 2013. – №3. – С. 4-8.

15. Оржеховська В.М. Здоров'язбережувальне навчання і виховання: проблеми, пошук / В.М.Оржеховська // Наукові записки НДУ ім. М.Гоголя. Психолого-педагогічні науки. – 2011. – № 4. – С. 29-31.

16. Омельченко Л. П. Здоров'ятворча педагогіка: посібник / Л. П. Омельченко, О. В. Омельченко. – Х.: Видав.«Основа», 2008. – 205 с.

17. Сливка Л. Оздоровчі технології і техніки терапевтичного спрямування / Л.Сливка. – Івано-Франківськ, 2013. – 94 с.

18. Сливка Л.В. Виховання здорового способу життя молодших школярів (історичний та етнопедагогічний виміри): монографія / Л.В.Сливка. – Івано-Франківськ: НАІР, 2013. – 320 с. 5.

19. Сливка Л. Здоров'язбережувальна педагогіка: [навч.-метод. посіб.]. – Івано-Франківськ: видавець Кушнір Г.М., 2016. – 200 с.

20. Сливка Л.В. Екологія дитинства: [навч.-метод. посіб.]. – Івано-Франківськ: НАІР, 2014. – 164 с.

21. Стасенко В.Г. Здоров'язбережувальні технології [Текст] / В.Г.Стасенко, В.В.Волканова. – К.: Шкільний світ, 2013. – 120 с. – (Бібліотека «Шкільного світу»).

22. Савченко В.А. Тренінг – інтерактивний метод навчання. Інструктивно-методичні матеріали. – Дніпропетровськ, 2014.-245с.

23. Сухар В.Л. Пограйся зі мною. Розвиваючі ігри та вправи. – Харків: Вид. «Ранок», 2009.-175с.

24. Хмара М. А. Аналіз здоров'язберігаючих програм для школярів загальноосвітніх навчальних закладів / М. А. Хмара // Національна академія державного управління при президентіві України – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Vkpnui_fv/2009_2/2_25_Hmara.pdf

25. Фенчак Л. Формування здоров'язбережувальної компетентності молодших школярів в умовах реформування системи початкової освіти / Л. Фенчак // Компетентнісні індикатори стратегії «Європа 2020»: здобутки і перспективи педагогічної освіти: колективна монографія. – Мукачево: РВЦ МДУ, 2020. – С.280-298.

Навчально-методичне видання

**МЕТОДИКА НАВЧАННЯ
СОЦІАЛЬНОЇ І ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНОЇ
ОСВІТНЬОЇ ГАЛУЗІ
(Часина 2)**

Укладач *Л.М.Фенчак*

Тираж 10 пр.

*Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців, виготовлювачів
і розповсюджувачів видавничої продукції
ДК № 6984 від 20.11.2019 р.*

*Редакційно-видавничий відділ МДУ,
89600, м.Мукачево, вул.Ужгородська, 26*

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>